

HE 44/2020 vp

TPA 20/2020 vp

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Lausuntonaan hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta sekä toimenpideohjeesta velallisten aseman parantamisesta COVID-19 -pandemian aikana Valtakunnanvoudinvirasto esittää kunnioittaen seuraavaa.

Esityksen ja aloitteen tavoitteet helpottaa pandemiasta ja siitä johtuvista poikkeusoloista aiheutuvia taloudellisia vaikeuksia on pidettävä hyväksyttävänä ja oikeasuhtaisina. Ulosottomenettelyssä on otettava huomioon kaikkien asianosaisten perusoikeudet ja oikeusturva. Kysymyksenasettelussa korostuvat perusoikeusnäkökulmasta lähinnä oikeus elämään, omaisuuden suoja ja oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Ensin mainittu perusoikeus liittyy lähinnä häätöjen toimittamiseen poikkeusoloissa. Omaisuuden suoja ja pääsy oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ovat ulosottomenettelyn normaalioloissakin keskeisiä kysymyksiä, joita nyt punnitaan poikkeusoloihin sopeutettuina. Velallisen suojan lisääminen väliaikaisesti ja kohtuullisesti toteutettuina maksuajan lisäyksillä ja ulosmittausten rajoittamisilla on katsottava perusoikeusnäkökulmasta hyväksyttäväksi ottaen huomioon, että velkojan oikeudet tulevat huomioon otetuiksi kussakin yksittäistapauksessa muun muassa turvaavin ulosmittauksin ja muitten asiaan vaikuttavien seikkojen perusteella.

Hallituksen esitys lähtee siitä, että taloudellisten vaikeuksien huomioon ottamiseen on sinänsä nykyllä sääntöjensä säännökset olemassa, mutta niitten käytössä on nykyisin tarpeettoman korkea kynnyks. Lisäämällä säännöksiin (UK 4:51, 52, 64) erääksi perusteeksi COVID-19 -pandemia ja siitä aiheutuvat poikkeusolot kynnys madaltuisi tältä osin ja säännökset ohjaisivat ratkaisukäytäntöä poikkeusolot paremmin huomioon ottavaan suuntaan. Tältä osin voidaan todeta, että nykyllä sääntöjensä poikkeusolot voidaan ottaa huomioon eikä Valtakunnanvoudinviraston tiedossa ole, että soveltamiskäytännön kynnys olisi poikkeusoloissa osoittautunut korkeaksi. Pandemian mainitseminen *expressis verbis* voi kuitenkin jossakin määrin ohjata ratkaisukäytäntöä. Siksi säännösehdoitusten voidaan katsoa palvelevan esityksen tavoitteita. Sama koskee esitettyä lisäystä avoimuuden vaatimusta koskevaan sääntöjensä (UK 1:20) ja sen sisältämään informointivelvollisuuteen.

Siltä osin kuin esitetyissä sääntöjensä joustavoitetaan joutuisuusvaatimusta (UK 3:21) ja annetaan mahdollisuus myöntää enemmän maksuaikaa (4:6) ja aikaa muuttaa hädässä tarkoitettuista tiloista (UK 7:4) ratkaisua voidaan pitää hyvänä. Nämä ovat konkreettisia

keinoja antaa aikaa velvoitteisiin sopeutumiseen poikkeusoloissa. Maksuaikaa voidaan tarvita yllättävien talousvaikeuksien varalta. Häädöissä vuokraoikeus on yleensä menetetty eikä palaudu edes maksun johdosta, mutta vastaajan terveydentila ja mahdollinen karanteeniolosuhde voivat aiheuttaa tarvetta toimituksen lykkäykselle. Näissä tilanteissa korostuu myös tarve ulosottoviranomaisten ja sosiaali- ja terveystieteiden väliselle yhteistyölle.

Toimenpidealoitteen johdosta voidaan todeta, että sen tavoitteet ovat samansuuntaiset hallituksen esityksen tavoitteiden kanssa. Kysymys on siitä, tulisiko vapaakuukausien määrää lisätä toistuvaistulon ulosmittauksessa. Valtakunnanvoudinvirasto katsoo, että hallituksen esitykseen sisältyvät keinot riittävät talousongelmien helpottamiseen ulosottomenettelyssä ja esimerkiksi ulosmittauksen rajoittamisella päästään euromääräisesti samaan tai tarvittaessa suurempaan tilanteen helpottamiseen.

Poikkeusolosuhteet aiheuttavat muutoksia ulosoton työnkulkuihin ja hidastavat menettelyä. Taloudelliset vaikeudet todennäköisesti lisäävät ulosottoasioita. Velallisten tarve ulosoton rajoittamiseen ja muihin joustoihin on jo nyt kaksinkertaistanut niitä koskevat hakemukset. Niukentuneet resurssit ja valmistautuminen suureen organisaatio- ja menettelyuudistukseen 1.12.2020 lukien asettavat suuria vaatimuksia ulosottolaitoksen kyvylle selviytyä tehtävistään tehokkaasti ja laadukkaasti. Tämä edellyttää ulosottolaitoksen toimintakyvyn tarkkaa seurantaa ja tarvittaessa korjaavia toimenpiteitä.

Juhani Toukola
valtakunnanvouti